

Kenniscafé 1: Samenwerken met ouders

Gezamenlijke betekenisgeving uit praktijk en onderzoek

Doel en karakter van deze opbrengst

Dit document beschrijft de inhoudelijke opbrengst van het Kenniscafé Samenwerken met ouders, georganiseerd door Present 24x7 in samenwerking met het Nederlands Jeugdinstituut (NJI).

Het primaire doel van dit kenniscafé was verdiepend met elkaar in gesprek gaan. Niet om tot conclusies, aanbevelingen of oplossingen te komen, maar om praktijkervaringen, onderzoeksinzichten en professionele perspectieven naast en met elkaar te leggen en daar gezamenlijk betekenis aan te geven.

De opbrengst van deze bijeenkomst ligt niet in consensus, maar in het zichtbaar worden van terugkerende patronen, spanningsvelden en vragen die verdere verdieping vragen. Deze gezamenlijke betekenisgeving wordt door Present 24x7 en het NJI meegenomen in verdere ontwikkelingen rond kwaliteitsverbetering, kennisopbouw en vervolgbijeenkomsten. Dit document vormt daarmee een inhoudelijke tussenstap in een lerend proces.

Inhoudelijke voedingsbodem van het gesprek

Richtlijn Jeugdhulp met verblijf

Toelichting

In de presentatie van de herziene richtlijn Jeugdhulp met verblijf werd zichtbaar hoe de focus is verschoven van behandeling en interventies naar opvoeden, dagelijks leven en relationele zorg. Verblijf wordt niet langer gezien als een onderbreking van ontwikkeling, maar als een periode waarin het leven doorgaat en waarin relaties, veiligheid en opvoeding centraal staan.

Veiligheid wordt in de richtlijn niet uitsluitend opgevat als het beheersen van risico's, maar ook als ervaren veiligheid: het gevoel van kinderen dat zij gezien, gekend en gedragen worden. Ouders blijven in deze visie altijd ouders; hun betekenis voor het kind verdwijnt niet bij uithuisplaatsing.

Doorwerking in het gesprek

Deze uitgangspunten riepen brede herkenning op. Tegelijkertijd maakten deelnemers duidelijk hoe complex de vertaling naar de dagelijkse praktijk is. Juist waar de richtlijn uitnodigt tot relationeel werken, ervaren gezinshuisouders hoe kwetsbaar en beladen deze relaties kunnen zijn, zeker wanneer ouders zelf onder druk staan of beperkt beschikbaar zijn. De richtlijn bood daarmee vooral richting en taal, geen eenvoudige antwoorden.

Onderzoek Zo thuis mogelijk

Toelichting

Het onderzoek Zo thuis mogelijk bracht ervaringen van jongeren, ouders en opvoeders rondom uithuisplaatsing in kaart. Door jongeren over langere tijd te volgen, liet het onderzoek zien dat plaatsingen zelden eenduidig of lineair verlopen. Betekenis van relaties en ervaringen wordt soms pas op langere termijn zichtbaar.

Het onderzoek laat zien dat nabijheid, veiligheid en vertrouwen cruciaal zijn voor ontwikkeling, maar tegelijkertijd ook spanning kunnen oproepen, bijvoorbeeld wanneer loyaliteiten botsen of verwachtingen uiteenlopen. Ook maakt het onderzoek duidelijk dat plaatsingen die eindigen niet automatisch als 'mislukt' kunnen worden beschouwd.

Doorwerking in het gesprek

Deze inzichten boden deelnemers taal om hun eigen ervaringen te duiden. Met name het meerlagige karakter van verloop, succes en beëindiging resoneerde sterk. Het onderzoek hielp om los te komen van simplistische oordelen en nodigde uit tot een bredere kijk op kwaliteit en betekenis.

Centrale thema's uit het verdiepend gesprek

Samenwerken met ouders als relationeel maatwerk

Wat zichtbaar werd

In het gesprek werd samenwerken met ouders beschreven als een proces dat zich zelden volgens een vast patroon ontvouwt. Gezinshuisouders vertelden hoe zij voortdurend moeten aftasten wat in een specifieke situatie passend is: voor het kind, voor de ouders en voor henzelf. Wat in de ene fase helpend is, kan in een andere fase juist spanning oproepen.

Samenwerking met ouders vraagt niet alleen professionele vaardigheden, maar ook emotionele arbeid. Verwachtingen, teleurstellingen en het omgaan met boosheid of onmacht maken dit tot een intensief en kwetsbaar onderdeel van het werk.

Spanningsvelden

De behoefte aan houvast, duidelijkheid en voorspelbaarheid botst met de realiteit van unieke situaties. Richtlijnen en afspraken kunnen ondersteunen, maar schieten tekort wanneer zij geen ruimte laten voor relationele complexiteit. Bovendien worden gezinshuisouders vaak achteraf beoordeeld op keuzes die zij maakten in een context van onzekerheid.

Aanknopingspunten

Kwaliteit zit hier niet in het vastleggen van de juiste aanpak, maar in het versterken van professioneel afwegingsvermogen. Reflectie, intervisie en gezamenlijke betekenisgeving zijn nodig om dit maatwerk verantwoord te kunnen blijven dragen.

Afstand en nabijheid: een moreel en professioneel spanningsveld

Wat zichtbaar werd

Nabijheid kan veiligheid, vertrouwen en ontwikkelruimte bieden, maar kan voor sommige kinderen ook gevoelens van onveiligheid of benauwdheid oproepen. Wat passend is, blijkt vaak pas gaandeweg. Afstand en nabijheid zijn geen vaste posities, maar bewegingen in een voortdurend proces van afstemmen.

Spanningsvelden

Leren door ervaring betekent soms dat keuzes achteraf anders worden beoordeeld, terwijl de gevolgen het kind raken. Daarnaast ervaren gezinshuisouders dat keuzes rondom nabijheid of afstand vaak door anderen worden beoordeeld zonder oog voor de onzekerheid waarin deze keuzes tot stand kwamen.

Aanknopingspunten

Kwaliteit vraagt hier om professionele bedding: ruimte voor reflectie, ondersteuning en het mogen twijfelen. Niet normering, maar het versterken van leer- en reflectievermogen staat centraal.

De systemische positie van de niet-biologische opvoeder

Wat zichtbaar werd

Gezinshuisouders dragen langdurig en intensief opvoederschap, terwijl zij systemisch nooit de ouderplek innemen. Zij bewegen zich in een tussenruimte: verantwoordelijk voor het dagelijks leven van het kind, maar altijd in relatie tot het blijvende ouderschap van anderen.

Spanningsvelden

Wanneer ouders hun rol niet (kunnen) vervullen, ontstaat leegte. Deze kan ongemerkt door gezinshuisouders worden ingevuld, terwijl dat systemisch niet hun plek is. Over deze spanning bestaat weinig expliciete kennis of taal, waardoor gezinshuisouders dit vaak individueel en intuïtief dragen.

Aanknopingspunten

Dit werd herkend als een belangrijke kennislacune. Verdere kennisontwikkeling en expliciete aandacht in opleiding, intervisie en kwaliteitsontwikkeling zijn nodig.

Gelijkwaardigheid en rolverschillen

Wat zichtbaar werd

Ouders blijven ouders en horen systemisch bij het kind. Tegelijkertijd verschillen rollen en verantwoordelijkheden tussen ouders, gezinshuisouders en professionals.

Spanningsvelden

Het begrip 'gelijkwaardige samenwerking' roept uiteenlopende verwachtingen op. In het gedwongen kader is gelijkwaardigheid niet altijd mogelijk, terwijl samenwerking wel essentieel blijft. Onduidelijkheid over rollen vergroot spanning en belemmert handelen.

Aanknopingspunten

Heldere rolverheldering, met behoud van respect voor ouderschap, is essentieel voor kwaliteit.

De rol van gemeenten, voogden en casusregie

Wat zichtbaar werd

De kwaliteit van samenwerking blijkt sterk afhankelijk van de rol die gemeenten en casusregisseurs innemen. Wisselingen van professionals en gebrek aan regie ondermijnen stabiliteit.

Spanningsvelden

Grote verschillen tussen gemeenten leiden tot ongelijkheid in ondersteuning en extra druk op gezinshuisouders.

Aanknopingspunten

Stevige, inhoudelijke regie is een cruciale randvoorwaarde voor duurzame plaatsingen.

Begeleiding van ouders en draagkracht van gezinshuisouders

Wat zichtbaar werd

Het begeleiden van ouders is essentieel voor het welzijn van het kind, maar vraagt veel tijd, tact en emotionele arbeid.

Spanningsvelden

Deze taak past niet altijd binnen de rol en draagkracht van gezinshuisouders, terwijl ouders vaak onvoldoende eigen ondersteuning ontvangen.

Aanknopingspunten

De verantwoordelijkheid voor ouderbegeleiding vraagt verdere uitwerking en structurele borging.

Samenwerking met het bredere netwerk

Wat zichtbaar werd

Het netwerk kan van grote betekenis zijn voor identiteit en verbondenheid, vooral wanneer samenwerking met ouders beperkt is.

Spanningsvelden

Investeren in netwerkrelaties kan leiden tot herhaalde teleurstelling en vraagt voortdurende afweging tussen beschermen en verbinden.

Aanknopingspunten

Kwaliteit zit hier in zorgvuldigheid en bewuste keuzes, niet in succes.

Tot slot: gezamenlijke betekenisgeving als bouwsteen

Het kenniscafé maakte zichtbaar dat samenwerken met ouders geen technisch vraagstuk is, maar een relationele, systemische en moreel geladen praktijk. De waarde van deze opbrengst zit in het gezamenlijk ontwikkelen van taal, begrip en richting.

Deze gezamenlijke betekenisgeving vormt een inhoudelijke bouwsteen voor verdere kwaliteitsontwikkeling, kennisopbouw en professionele reflectie. Niet als afronding, maar als uitnodiging tot vervolg.

Meer weten?

Dit kenniscafé bouwt voort op twee belangrijke inhoudelijke bronnen. Wil je je verder verdiepen, dan vind je hieronder aanvullende achtergrondinformatie.

Herziening richtlijn Jeugdhulp met verblijf

Present 24x7 licht toe hoe gezinshuizen expliciet zijn gepositioneerd binnen de herziening van de richtlijn, met aandacht voor opvoeden, dagelijks leven en ouderbetrokkenheid. Lees [hier](#) het hele artikel.

Onderzoek Praktikon – Zo thuis mogelijk

Inzichten uit een meerjarig onderzoek naar ervaringen van jongeren, ouders en opvoeders in gezinsgerichte jeugdhulp, met aandacht voor stabiliteit en samenwerking met ouders en netwerk. Lees [hier](#) het hele onderzoek.

Deze publicaties vormen samen met dit document een inhoudelijke basis voor verdere reflectie, gesprek en kwaliteitsontwikkeling.